

Μακεδονικά

Τόμ. 12 (1972)

Αφιερώνεται εις την μνήμην Γεωργίου Θεμελή, Χαραλάμπους Λέκα

Ανέκδοτα έγγραφα περί του Μακεδονικού Αγώνος αφορώντα κυρίως εις τους Έλληνας οπλαρχηγούς των Κορεστίων Νταλίπη και Κύρου

Ιωάννης Κ. Βασδραβέλλης

doi: [10.12681/makedonika.1020](https://doi.org/10.12681/makedonika.1020)

Copyright © 2015, Ιωάννης Κ. Βασδραβέλλης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Βασδραβέλλης Ι. Κ. (1972). Ανέκδοτα έγγραφα περί του Μακεδονικού Αγώνος αφορώντα κυρίως εις τους Έλληνας οπλαρχηγούς των Κορεστίων Νταλίπη και Κύρου. *Μακεδονικά*, 12, 502–506.
<https://doi.org/10.12681/makedonika.1020>

Στὴν Θεσ/νίκη κατατάχθηκε στὴν Ε' τάξη. Εἶχαμε γυμνασιάρχη τὸν Ἰωάννη Δέλλιο, ἀλλ' ἐπειδὴ ἦταν ὑπέρκοος Ἕλληνας ἔνεκα τοῦ τότε πολέμου ἔφυγε καὶ ἔτσι καὶ τὸ ἐπόμενο ἔτος τὸν ἀναπλήρωσε ὁ καθηγητὴς Γκοτζαμάνης (ἄριστος ἱστορικός). Εἶχε περὶ τοὺς 220 μαθητές.

Τὸ Γυμνάσιο ὡς κλασσικὸ πιθανὸν νὰ ἦτο ἀπὸ τὸ 1875. Τότε εἶχε καὶ Παρθενωγαγεῖο Γυμνάσιο μὲ πέντε τάξεις, ἀπ' αὐτὸ ἔβγαιναν οἱ τότε δασκάλεις. Τὸ διδασκηρίο του ἦτο στὴν ὁδὸ Σωκράτους, ὅπου τώρα τὸ 5ο θηλέων καὶ τότε ἐπισκενάζετο καὶ λειτουργοῦσε στὸ διδασκηρίο τοῦ Γ' ἀρρένων. Ἐμεῖς οἱ μαθητὲς φοιτούσαμε στὸ τότε νεοοικοδομημένο Χαρίσειο Γηροκομεῖο, στὴν ὁδὸ Μητροπόλεως. Τὸ διδασκηρίο του ἦταν τὸ κατὰ τὴν Ἐκκλ. Παναγοῦδα τότε καινοουργὲς καὶ σήμερον οἰκοκυρικὴ καὶ επαγγελματικὴ σχολή.

Μετὰ τὸ 1865 στὸ χωριὸ μας εἶχαμε ἓνα δάσκαλο Σταύρο Παπασταύρο, Ἡπειρώτη, τελειόφοιτο τοῦ Γυμνασίου Ἰωαννίνων ἀποκατασταθέντα ἐκεῖ. Σ' αὐτὸν μαθήτευσεν ὁ πατέρας μου καὶ ἔμαθε πολὺ καλὰ γράμματα. Ἀπλ. ἀπ' ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ὑπῆρχαν διδάσκαλοι μορφωμένοι.

Προσθέτω καὶ τὰ ἑξῆς: Μετὰ τὸ 1900 ἰδρύθηκε τὸ ὑποδιδασκαλεῖο τοῦ κ. Χάρακα, ἀπ' τὸ ὁποῖο ἀποφοίτησαν πάρα πολλοὶ διδάσκαλοι ἀπ' τὴ Χαλκιδική. Ἀπὸ τὸ 1900 καὶ ἑξῆς ὅλες οἱ κομποπόλεις στὴ Χαλκιδικὴ πού ἐργάσθηκα εἶχαν σχολεῖα, μὲ 3, 4, 5, καὶ 6 δασκάλους.

ΙΩΑΝ. Κ. ΒΑΣΔΡΑΒΕΛΛΗΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΥ ΑΓΩΝΟΣ ΑΦΟΡΩΝΤΑ ΚΥΡΙΩΣ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΑΣ ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΥΣ ΤΩΝ ΚΟΡΕΣΤΙΩΝ ΝΤΑΛΙΠΗΝ ΚΑΙ ΚΥΡΟΥ

Ἐξακολουθῶν τὴν ἔρευναν τῆς ἀνευρέσεως ἐγγράφων ἀνεκδότων, ἀρχαϊκῶν συλλογῶν τουρκικῶν, ἑλληνικῶν καὶ ἄλλων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, δημοσιεῖω κατωτέρω ἀνεκδότον ἐγγράφον ἀποσταλὲν ἀρμοδίοις τὴν 11 Δεκεμβρίου 1906 ἐκ Μοναστηρίου εἰς ἐξέχουσαν προσωπικότητα τῶν Ἀθηνῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, περιέχον μετ' ἄλλων εἰδήσεων καὶ λίαν σημαντικὰς πληροφορίας διὰ τοὺς ἐντοπίους Ἕλληνας ἐκ Μακεδονίας ὀπλαρχηγούς τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος Δημήτριον Νταλίπην καὶ Παῦλον Κύρου, πεσσόντας ὑπὲρ πατρίδος κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος (1904-1908).

Αἱ δημοσιευόμεναι ἐδῶ πληροφορίαι συμβάλλουν θετικῶς εἰς τὴν ἐτοιμαζομένην κατ' αὐτάς νὰ δημοσιευθῇ ὁλοκληρωμένην ἱστορίαν τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος, εἶναι δὲ γνωστόν ὅτι τὸσον ἢ Ἐταιρεία Μακεδονικῶν Σπουδῶν, ὅσον καὶ ἄλλοι Ἕλληνες ἀλλὰ καὶ ξένοι ἱστοριογράφοι, ἐδημοσίευσαν πολλὰς ἐργασίας ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου, ἀλλὰ δέ, ὡς γνωρίζω, εὐρίσκονται ὑπὸ δημοσίευσιν.

11 Δεκεμβρίου 1906

Συνεχίζων τὴν τελευταίαν ὑποβληθεῖσαν ἔκθεσίν μου, λαμβάνω τὴν τιμὴν ν' ἀναφέρω τὰ μετ' αὐτῶν ἐν τῇ περιφερείᾳ ταύτῃ συμβεβηκότα.

Τῇ 1ῃ Νοεμβρίου ὁ στρατὸς περιεκύκλωσε τὸ χωριὸν Δοβρόλιστα¹ (περιφερεία Νεστραμίον), ἔθθα ἐκρίπτετο ἢ ὑπὸ τὸν Βούλγαρον βοεβόδα Κόλε² σμυμορία ἐκ τεσσάρων ἀνδρῶν. Ἐπιρκοιούθησε συμπλοκή, καθ' ἣν ὁ Κόλες, ὡς καὶ πάντες οἱ κομιταί, ἐν οἷς καὶ δύο Τοῦρκοι ἐφονεύθησαν. Ἐκ τοῦ στρατοῦ ἐφονεύθησαν δύο καὶ ἐπληρώθησαν ἕτεροι δύο.

1. Δοβρόλιστα, χωριὸν τοῦ νομοῦ Καστορίας πλησίον τοῦ Νεστορίου, τώρα λέγεται Καλοχώρι.

2. Βοεβόδας Κόλε, Βούλγαρος ἀρχισυμμορίτης.

Τῇ 2α Νοεμβρίου ὄργανόν τι τοῦ ἐκτελεστικοῦ τμήματος Κλεισούρας¹ ἐπυροβόλησε ἐνεδεῖον παρὰ τὴν Ζαγοριτσάναν² κατὰ τοῦ Βουλγάρου Κοῦζον Καλογιάννη, μλωθροῦ, μέλους τῆς Ἐπιτροπῆς Ζαγοριτσάνης ἀνεπιτυχῶς. Ὁ στρατὸς Ζαγοριτσάνης καὶ Κομμανιτσόβου³ ἐπετέθη κατὰ τοῦ πυροβολήσαντος οὗτος ἠδυνήθη νὰ διασωθῆ.

Οἱ κάτοικοι Ζαγοριτσάνης ἔντρομοι ἐκ τῶν πυροβολισμῶν, ἐκρύπτοντο εἰς τοὺς λάκκους ἔχοντας τὴν ἰδέαν ὅτι ἐπρόκειτο περὶ πολυμελοῦς Ἑλληνικοῦ σώματος.

Τῇ 9ῃ Νοεμβρίου ἐν Περλεπέ⁴ ἐφρονεῖθη Σέρβος τις βιβλιοπώλης ὑπὸ τῶν ὀργάνων τοῦ Βουλγαρικοῦ Κομιτάτου. Ὁ δολοφόνος συνελήφθη ὑπὸ τοῦ Ὀθωμανοῦ νυκτοφύλακος, ὅστις ὁμως πυροβοληθεὶς ὑπὸ ἄλλων ἐν τῷ μεταξὺ προσδραμιόντων Βουλγάρων ἔπεσε νεκρὸς καὶ οὕτως ὁ φονεὺς κατορθώσασκε νὰ διαφύγῃ. Τῇ ἐπομένῃ ἡμέρᾳ Κυριακῇ ὁ ἐξαδέλφος τοῦ Ὀθωμανοῦ νυκτοφύλακος μεταβάς μετὰ δέκα ἄλλων ὁπαδῶν του ἐκ Μοναστηρίου εἰς Περλεπέν, ἐφόνευσε τὸν φονέα τοῦ ἐξαδέλφου του, καθ' ἣν ὥραν ἐξήρχετο τῆς ἐκκλησίας μετὰ δὲ τὸν φόνον παρεδόθη εἰς τὴν ἀστυνομίαν. 2

Τῇ 15 Νοεμβρίου Σερβικὴ συμμορία ἠχμαλώτισε τὸν Ἡγούμενον τῆς παρὰ τὸν Περλεπέν Μονῆς Τρέσαβαβεις μετὰ ἑνδεκα ἄλλων Βουλγάρων, ὧν ἀγνοεῖται εἰστέ ἡ τύχη.

Τῇ 23 Ν/βρίου τὸ ὑπὸ τὸν Βολάνη⁵ σώμα, ἐφόνευσε δύο Βουλγάρους ἐν Δοβρομίρ⁶, καθ' ὃν πολλὰ ἐπῆρχον κατοχὴν καὶ ἀποδείξει ἐπὶ προδοσίᾳ.

Τῇ 26 Ν/βρίου ἐφρονεῖθη ἐν Μπούφι⁷ ἐνθα εἶχε μεταβῆ πρὸς εἰσπραξίην χωριῶν ὁ ἐκ Πισοδερίου⁸ Νικόλαος Σαντόπουλος. Καίτοι ἔθεωρεῖτο ἐκ τῶν ἀγκραιφῶν ὁπαδῶν τῆς Ἑλληνικῆς μερίδος οὐχ ἤττον τὰ αἰσθήματα αὐτοῦ ἦσαν μᾶλλον ἀμφίβολα, μετὰ πολλῆς δ' ἐπιφυλάξεως ἐφερόμεθα πρὸς αὐτόν.

Πρὸ ἔτους ἔπιπτε θῆμα ὑπὸ φρικτὰς συνθήκας τῆς Βουλγαρικῆς θηριωδίας ὁ ἱερεὺς Νεβόλιανη⁹ Παπα-Κωνσταντῖνος Χριστιδής. Ὑπὸ τὰς αὐτὰς συνθήκας ἐφρονεῖθη τῇ 19ῃ Ν/βρίου ἐντὸς τῆς οἰκίας του ὁ ἕτερος Ὀρθόδοξος ἱερεὺς τοῦ εἰρημένου χωρίου Παπα-Ἀναστάσιος. Ἀπὸ δύο μηνῶν εἶναι ὁ πέμπτος ἱερεὺς, ὅστις φονεῖται εἰς τὸ τμήμα Φλωρίνης.

Ὁ φονεθεὶς ὀργανοκοντούτης περίπου ἦτο εἰς ἐκ τῶν σπουδαιότερων παραγόντων τοῦ χωρίου του καὶ προσεπάθει νὰ συγκρατῆ τοῦτο εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν καὶ νὰ ἐμπνέῃ εἰς τοὺς κατοίκους ἐθνοσυναισθασμὸν καὶ ἐθνικὴν συνείδησιν. Βεβαίως δὲν ἠδύνατο νὰ συγκρατῆ πρὸς τὸν Παπα-Κωνσταντῖνον, ὅστις ἦν ἀληθὴς Ἑθνικὸς ἀπόστολος. Ἀλλ' αἱ γεροντικά του δυ-

1. Κλεισούρα, ἡ γνωστὴ πολυπαθὴς κομποπολις ἐπὶ τῆς δημοσίας ὁδοῦ πρὸς Καστορίαν.
2. Ζαγοριτσανη, τώρα λέγεται Βασιλειάδα, χωρίον παρὰ τὴν δημοσίαν ὁδὸν Κλεισοῦρας-Καστορίας.
3. Κομμανιτσοβον, τώρα λέγεται Λιθιά Καστοριάς (παρὰ τὴν Μονὴν Τσιριλόβου).
4. Περλεπές, κομποπολις ἀνήκουσα εἰς τὴν Νότιον Γιουγκοσλαβίαν.
5. Βολάνης Γεώργιος, Ἑλληὴν ὄπλαρχηγὸς τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος ἐκ Λάκκων Κρήτης μὲ μεγαλειώδη δρᾶσιν εἰς τὴν περιφέρειαν Μοριχόβου κυρίως καὶ ἀλλαχού τῶν περιφερειῶν Μοναστηρίου, Φλωρίνης, Καστορίας κ.λ.
6. Δοβρομίρ, χωριὸ εἰς πεδιάδα Μοναστηρίου ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ Ἐριγῶνος ἀνήκον εἰς Γιουγκοσλαβίαν.
7. Μπούφι, χωρίον τοῦ νομοῦ Φλωρίνης, τώρα λέγεται Ἀκρίτας.
8. Πισοδέρη, χωρίον μεταξὺ Φλωρίνης καὶ Καστορίας γνωστὸν κυρίως διὰ τοὺς ἠρωικοὺς ἀγῶνας τῶν κατοίκων κατὰ τῶν Βουλγάρων κομιτατζήδων. Πατρίς τοῦ γενναίου Παπασταύρου Τσάμη δολοφονηθέντος ὑπὸ τῶν Βουλγάρων.
9. Νεβόλιανη, χωρίον τοῦ νομοῦ Φλωρίνης. Ὑπάρχουν δύο: Ἡ σημερινὴ Σκοπιά (ἐγγυὲς καὶ νοτιῶς Φλωρίνης) καὶ τὰ Βαλτόνερα εἰς τὴν Χειμαδίτιδα. Ἐδῶ πρόκειται μᾶλλον περὶ τῶν Βαλτόνερων.

1 Ὁ Μελιόνης μὲτ' ἐπὶ Βουδαπέστην ἀπέβη ἐν τῇ 1941. Ἐὶ τὴν ἑπο-
 ἄκουσεν τὸν Ἰωάννην Τριαντόφ, ὁν γινώσκουσα τῶν σπουδῶν,
 τῶν διδασκαλῶν καὶ Ζεζοβίαν Βουγγερίν, ὅτι ἀποβιβάσαντες εἰς τὴν
 παρακείμενὴν ἐπὶ τῆς ἀριστερῆς τοῦ Πλοσσαίου, ἐκεῖ ἐπέλεξαν ὁ ἑκά-
 στος ἰδίαν ἑξ ἑκείνων τῶν ἐπιπέδων κρηνηφόρων Βουγγερίων
 ἀφ' ἑκείνων. Ὁ σπουδὴν ἠκούσας ἀπέβη καὶ Ματθίαν, ἐξ ἑστ' ἐκείνων
 ὁ Μελιόνης, οὐ μόνον δὲ τὴν ἑστίαν τῶν Βουδαπέστην ἀπέβη,
 ἢ ἀποβιβάσας. Ἡ ἀφ' ἑκείνων ἐπέλεξε ἐκείνην τὴν ἐπιπέδον
 καὶ ἐπὶ ἐπιπέδον τῶν Βουγγερίων, οἷον ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες
 καὶ Μελιόνης. Οἱ δὲ οἱ ἀποβιβάσαντες ἐκεῖ ἠκούσθησαν τῶν αἰσθη-
 τῶν μὲτ' ἐπὶ τῆς Πάτρης Κίρας, ὅτι ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες
 τῶν ἐπιπέδων ἐστὶν ἐπὶ τῆς Πάτρης Κίρας ἀποβιβάσαντες τῶν οἰκῶν,
 ἀπὸ ἐπὶ τῆς ἐπιπέδου ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες ἐπὶ τῶν Βουγγερίων
 κεφαλῶν, οἷον, εἶχε ἀποβιβάσαντες τῶν κρηνηφόρων ἐπὶ τῆς
 καὶ ἀποβιβάσαντες.

Ὁ Βουδαπέστην ἠκούσθησαν ἐπὶ τῆς ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες.
 Τινὲς ἴσως τῶν ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες ἐπὶ τῆς Κίρας
 καὶ ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες.

Ὁ ἀποβιβάσαντες Μελιόνης ἐπὶ τῆς ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες
 καὶ ἀποβιβάσαντες ἐκεῖνους ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες καὶ μὲτ'
 ἀποβιβάσαντες καὶ ἐπὶ τῆς ἐπιπέδου ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες. Τὸ
 ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες καὶ τῶν Πάτρης Κίρας ἐπὶ τῆς ἀποβιβάσαντες
 ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες.

τῶν ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες καὶ ἐπὶ
 ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες
 ἀποβιβάσαντες καὶ ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες
 ἀποβιβάσαντες καὶ ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες
 ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες
 ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες
 ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες
 ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες
 ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες
 ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες
 ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες ἀποβιβάσαντες

194

Φωτοτυπία τμήματος τοῦ δημοσιευομένου ἐγγράφου

νάμεις διετίθεντο πᾶσαι εἰλικρινῶς ὑπὲρ ἡμῶν, δι' ἧ καὶ ἡ ἀπόλεια τοῦ Παπα-Ἀναστασίου εἶναι καιρίον / πληγῆμα εἰς τὴν ὑπονοηθεμένην ἀπὸ τινος δραστηρίως περιφέρειαν Φλωρίνης. 3

Τῇ 25 N / βόριον ἐν Σόβιτις¹ τοῦ Μοριχόβου ἐφρονεῖθι μετὰ μικρὰν συμπλοκὴν ὑπὸ τοῦ σώματος Βρόντας² ὁ Βούλγαρος Κομιτατζής Τράτσος καὶ εἰς ἐπληρωθῆ. Ὁ πληρωθεὶς φεύγων ἔτριψε τὸ χαρτοφυλάκιόν του ἐν φῶ εὐρέθησαν ἔγγραφα διάφορα περιελθόντα εἰς χεῖρας μὰς ἀλλ' ἀσημίητα.

Ἐπίσης δ' ἐφρονεῖθι καὶ ὁ ἐκ τοῦ χωρίου Σόβιτις Τσόγε, ὅστις ἐξηπάτησε τὸ σῶμα διαβεβαίωσας ὅτι ἐν τῷ χωρίῳ δὲν ἐπῆρχον οὔτε στρατὸς οὔτε κομίται. Ἐκ τῶν ἔγγράφων, ἀτινα εὐρέθησαν ἐπὶ τοῦ φρονεθέντος καταδεικνύεται ὅτι οὗτος ἦτο διορισμένος ἐπίτροπος καὶ εἰσπράκτωρ τοῦ Βουλγαρικοῦ Κομιτάτου ἐν τῷ εἰρημένῳ χωρίῳ.

Τῇ 16 N / βόριον συνελήφθησαν ὑπὸ τοῦ στρατοῦ αἰχμάλωτοι ἔξ ἄνδρες τοῦ σώματος Νταλίτης³ παρὰ τὸ Πισσοδέριον, ὧν τὰ ὀνόματα εἰσὶ τὰ ἐξῆς Κώστας Μπαρόντας ἐξ Ἀταλάντης, Παντελῆς Παλαβάζος ἐξ Ἀθηνῶν, Παναγιώτης Σουκος ἐξ Ἀδριτσαίνης, Πέτρος Ἰακώβου ἐκ Κορυσσᾶς, Εὐθύμιος Δημητρίου ἐκ Λάρδας καὶ Ἡλίας Ὀρφανός ἐξ Ἀδριτσαίνης.

Τῇ 17ῃ παρελθόντος μηνὸς ὁ ὄπλαρχηγὸς Νταλίτης μετὰ δεκάδος ἀνδρῶν κωκλωθεὶς ὑπὸ τοῦ στρατοῦ παρὰ τὸ Ζέλοβον μετὰ βραχείαν σύγκρουσιν ἐφρονεῖθι, τῶν λοιπῶν ἀνδρῶν ἐπιτυχόντων νὰ διαφύγῃσι.

Τῇ δὲ 19ῃ ἰδίῳ ὁ ὄπλαρχηγὸς Παῦλος Κύρου⁴ μετὰ τῶν ἰδίων αὐτῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν διασωθέντων ὀπαδῶν τοῦ Νταλίτη ἐνέπεσε παρὰ τὴν Ὀστιμαν εἰς ἐνέδραν στρατοῦ, ἐκ τῆς ὁποίας πάντες διασώθησαν πλὴν τοῦ Παύλου φρονεθέντος.

Ἐκ τῶν διασωθέντων τρεῖς περιπλανώμενοι ἔφθασαν εἰς Γερμανίαν⁵, ἔθθα εἰς ἐξ αὐτῶν εἰσελθὼν εἰς τὸ χωρίον ἐφρονεῖθι ὑπὸ τῶν / ἐκεῖ χωροφυλάκων. Οἱ δ' ἕτεροι δύο φυγόντες ἐκεῖθεν ἔφθασαν εἰς Μπουφι, ἔθθα εἰς ἐξ αὐτῶν ἐφρονεῖθι, τοῦ ἑτέρου κατορθώσαντος νὰ διασωθῆ εἰς τι παρακεῖμενον χωρίον. 4

Κατ' ἄλλας πληροφορίες, αἰτινες φαίνονται πιθανόταται, τὰ κατὰ τοὺς φόνους τοῦ Νταλίτη καὶ Παύλου Κύρου ἔχουσιν ὡς ἐξῆς.

Ὁ Νταλίτης μετὰ τῶν ὀπαδῶν του διέμενε ἐν τῇ παρὰ τὸ Πισσοδέριον Μορῆ τῆς Ἀργίας Τριάδος, ὅτε γνωσθεῖσας τῆς παρουσίας του ἐπροδόθη ὑπὸ Ζελοβίτου Βουλγάρου, ὅστις εἰδοποίησε διὰ τινος ρουμανίζοντος τὸν στρατὸν τοῦ Πισσοδερίου, ἐνφ' ταυτοχρόνως ὁ Βούλγαρος ἔθετεν εἰς κίνησιν τὴν ἐκεῖ πον κρυπτομένην Βουλγαρικὴν συμμαχίαν. Ὁ στρατὸς ἐκινήθη πρὸς τὴν Μορῆν, ἐξ ἧς ἀνεχώρηε ὁ Νταλίτης, συνέλαβε δὲ τέσσαρας τῶν ὀπαδῶν βραδόνοντας ν' ἀπέλθωσιν. Ἡ συμμαχία βαδίζουσα ἐν τῷ σκότει ἐνέπεσεν εἰς τὴν ἐνέδραν τῶν Βουλγάρων, οἵτινες προσβολήσαντες ἐφόνευσαν τὸν Νταλίτην. Οἱ λοιποὶ διεσώθησαν καὶ ἠνώθησαν τὴν αὐτὴν ἡμέραν μετὰ τοῦ Παύλου Κύρου, ὅστις ἀπῆλθεν εἰς Ὀστιμαν. Τὴν ἐπομένην ἡμέραν πρῶτὸ ὁ Παῦλος Κύρου ἐξερχόμενος τοῦ οἴκου, ἔθθα διενεγκτέρευσεν ἐπιπροβολήθη καθ' ὁδὸν ὑπὸ Βουλγάρων Κομιτῶν, οἵτινες εἶχον παρακολοθηθεῖσι τὰς κινήσεις τοῦ σώματος καὶ ἐφρονεῖθι.

1. Σόβιτις Μοριχόβου, χωρίον εἰς Γιουγκοσλαβίαν.

2. Βρόντας, Ἕλλην ὄπλαρχηγὸς τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος, ἀνθυπίαρχος Βασιλείου Παπῆς, γεννηθεὶς εἰς Πάτρας 1876.

3. Νταλίτης Δημήτριος, Ἕλλην ὄπλαρχηγὸς ἐκ Γαύρου τῶν Κορεστίων, λαμπρὸς πατριώτης καὶ πολεμιστής. Ὀλόκληρος ἡ οἰκογένειά του προσέφερε μεγάλας ὑπηρεσίας εἰς τὴν πατρίδα.

4. Κύρου Παῦλος, Ἕλλην γενναῖος ὄπλαρχηγὸς ἐξ Ἀνταρτικοῦ τῶν Κορεστίων, προσενηκῶν μεγάλας ὑπηρεσίας εἰς τὸν Μακεδονικὸν Ἀγῶνα.

5. Γέρμαν, χωρίον τῶρα λέγεται Ἅγιος Γερμανὸς παρὰ τὴν λίμνην Μικρὰ Πρέσπα.

Οἱ ὀπαδοὶ του κρηπτόμενοι ἐν ἄλλαις οἰκίαις διεσώθησαν. Τινὲς ὁμῶς τούτων διασπορισθέντες συνελήφθησαν ὑπὸ τοῦ στρατοῦ καὶ ἄλλοι ἐφρονεῦθησαν ὡς ἀνωτέρω περιεγράφη.

- 5 Ὁ Δημήτριος Νταλίπης ἐκ Γκαμπρέ¹ καταγόμενος ἦτο γενναῖος καὶ ἀρκούντως ἰκανὸς ὄπλαρχηγός, γνωρίζων καλὸς τὰ μέρη καὶ χωρία καὶ ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ταύτην ἐπαρκῶς χρήσιμος. Τὸ κτίριον προσὸν αὐτοῦ τε καὶ τοῦ Παύλου Κόρου ἐκ Ζελόβου² καταγόμενου ἦτο ὅτι ἦσαν ἐγγχώριοι, ἐπομένως ἐγκρατεῖς τῶν λαλομένων γλωσσῶν, γινώσκειν τοῦ τόπου καὶ τῶν κατοίκων πρὸς πολλοὺς τῶν ὁμοίων συνεδέοντο διὰ φιλίας καὶ συγγενείας καὶ διὰ τὸν λόγον τούτων κατορθοῦν νὰ πλησιάζωσι καὶ νὰ εἰσέρχονται εἰς τὰ χωρία, ἀποβαίνοντες οὕτω χρήσιμοι ἐκεῖ ὅπου ἰκανώτερος ἀρχηγός ἀλλὰ ξένος δὲν θὰ ἐπετίγχανε νὰ ἐξασχῆ ἐπιτορὴν ἐπὶ τοῦ τμήματος τῶν Κορεστίων, ἐνθα αἱ Βουλγαρικαὶ ἐνέργειαι τοσοῦτον βαθείας ἀνέπτυναν ὡς ἔστις.

Τῆ 5 Δ /βρίον τοῦ ὑπὸ τοῦ Ζάκα³ σώμα ἐπεχείρησεν ἐπίθεσιν κατὰ τοῦ σχηματικῶν χωρίου Κλάδεροπ⁴ ΒΑ τῆς Καστορίας. Ἀφοῦ διὰ σχεδίων διήλθε τὴν λίμνην, ἀφίχθη εἰς τὸ ἐν λόγῳ χωρίον καὶ ἤρξατο τῆς ἐπιθέσεως. Οἱ κάτοικοι ἀντέταξαν ἰσχυρὰν ἀμυναν καὶ ἤρξαντο πυροβολοῦντες. Κατὰ τὴν συμπλοκὴν ἐφρονεῦθη εἰς χωρικός, δέκα δ' ἕτεροι συνελήφθησαν ὑπὸ τοῦ σώματος κατηγοροῦμενοι διὰ διαφόρους καθ' ἡμετέρων δολοφονικὰς πράξεις καὶ δικασθέντες ἐπτά μὲν ἀπελύθησαν, τρεῖς δ' ἔθανατώθησαν.

Ἡ πράξις ἦτο λίαν τολμηρὰ, διότι τὸ Κλάδεροπ εἶναι ἔδρα ἐπικίνδυνος τῶν Βουλγαρικῶν ἀνιμμορίων καὶ τῆς ἐν γένει κατὰ τὸ τμήμα ἐκεῖνο προπαγάνδας.

ΙΩΑΝ. Κ. ΒΑΣΔΡΑΒΕΛΛΗΣ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΠΑΛΑΙΟΥΣ ΑΠΟΦΟΙΤΟΥΣ
ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΤΣΟΥΤΥΛΙΟΥ
ΠΟΥ ΕΞΕΙΛΙΧΘΗΣΑΝ ΣΕ ΛΑΜΠΡΟΥΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΑΣ
ΚΑΙ ΔΙΕΠΡΕΨΑΝ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Ὁ κ. Χρῆστος Τσώτσης, καταγόμενος ἀπὸ τὸν Βυθὸ τῆς ἐπαρχίας Βοῖου τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας, παλαιὸς μαθητὴς τοῦ ἐξαιρέτου Γυμνασίου Τσουτυλίου, ἀπὸ τὸ ὅποιον πέρσαν ἑκατοντάδες Ἑλλήνων τόσοσ ἀπὸ τὴν ὑπόδουλῃ ὅσων καὶ τὴν ἐλευθερῇ Ἑλλάδα, ἐρευνῆσε καὶ ἐρευνᾷ ἀκόμη ἀρχεῖα, βιβλιοθηκὲς σχολικὲς καὶ μοναστήρια καὶ ἀνευρίσκει ἐγγραφα καὶ ἄλλα γραπτὰ μνημεῖα χρήσιμα γιὰ τὴν τοπικὴ ἱστορία τῆς Μακεδονίας.

Ὁ συμμαθητὴς αὐτοῦ ἐρευνητῆς ἔθεσε στὴ διάθεσὴ μου ἀντίγραφον ἐγγράφου τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1897-1898, τὸ ὅποιον ἀφορᾷ εἰς τὸν ἀείμνηστον ἱατρὸν Γεώργιον Ἰωάννου Βασδραβέλλην ἀπὸ τὸ Βλάτι τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας, ὁ ὅποιος, ἀποφοιτήσας ἀριστοῦχος τὸ σχολικὸν ἔτος 1897-98, μετέβη ἐν συνεχείᾳ εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἐνεγράφη εἰς τὴν ἰα-

1. Γκαμπρέ, χωρίον τοῦ νομοῦ Καστορίας (Κορεστία), τώρα λέγεται Γαῦρος, κείμενον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Φλωρίνης-Καστορίας.

2. Ζελόβον, χωρίον κάτωθι τοῦ Πισοδερίου ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Φλωρίνης-Καστορίας. Ὁνομαστὸν διὰ τοὺς ἠρωϊκοὺς ἀγῶνας τῶν κατοίκων του ἐναντίον τῶν Βουλγάρων κομιτατζήδων. Περιοχὴ εἰς τὴν ὁποίαν ἔδρασαν ὁ Παῦλος Μελάς καὶ πλείστοι ἄλλοι ἀρχηγοὶ τῶν Ἑλλήνων ἀνταρτῶν. Σημερινὸν Ἄνταρτικόν.

3. Ζάκας, ὁ Ἑλλήν ὄπλαρχηγός Γρ. Φαληρέας, ἀργότερον στρατηγός.

4. Κλαδερόπι, χωρίον τῆς περιοχῆς Πρεσπῶν, μάλλον πρόκειται διὰ τὸ χωρίον Κοντορόπι Καστορίας, ἐνθα ἔδρασαν ὁ Ζάκας καὶ ὅπου τὴν 14.11.1906 ἐφρονεῦθησαν 5 Βουλγαροὶ πράκτορες.